

Polonijne Centrum Nauczycielskie w Lublinie

*Program nauczania języka polskiego
poza granicami Polski*

*Początkowy etap nauczania języka
dzieci w wieku 7 - 9 lat*

Lublin 2008

Wydawnictwo: Polonijne Centrum Nauczycielskie w Lublinie,
20-078 Lublin, ul. 3 Maja 18/5A tel. (81) 5323813,
e-mail: info@pcn.lublin.pl
www.pcn.lublin.pl

Wstęp

Program nauczania języka polskiego poza granicami Polski opracowany został, w części leksykalnej, na zajęciach kursu metodycznego *Efektywne metody nauczania języka polskiego*, a w części gramatycznej na zajęciach *Kursu metodycznego dla nauczycieli przygotowujących się do nauczania języka polskiego cudzoziemców podlegających obowiązkowi szkolnemu*. Przeznaczony jest do nauczania języka polskiego poza granicami kraju oraz do nauczania polskiego dzieci cudzoziemców przebywających w Polsce.

Opracowaniem wypełniamy istniejącą na rynku lukę i odpowiadamy na potrzeby zgłaszane przez nauczycieli polonijnych. Ze względu na różnorodne warunki pracy i oczekiwania oświatowych środowisk polonijnych, program ma charakter inwentarza, obejmującego: cele ogólne kształcenia, wymagania programowe, hasła programowe i tematykę wiodącą, słownik oraz zakres treści gramatycznych.

Do programu dołączono przykładowe materiały dydaktyczne, wypracowane przez uczestników szkoleń w oparciu o niniejszy program.

Zespół prowadzących zajęcia

1. Warunki realizacji programu

Poziom zaawansowania	początkowy
Wiek uczniów	7 - 9 lat
Liczba godzin	150 godzin dydaktycznych

2. Cel ogólny

Nabywanie kompetencji językowej, umożliwiającej porozumiewanie się w języku polskim w podstawowym zakresie.

3. Wymagania ogólne

1. Odczytywanie najważniejszych treści oraz intencji zawartych w tekstach pisanych i w wypowiedziach mówionych, dotyczących tematów związanych z życiem codziennym, czasem wolnym, szkołą, wyrażonych w prosty sposób.
2. Formułowanie ustnych wypowiedzi z uwzględnieniem zasad wymowy oraz intonacji, pozwalających na zrozumienie intencji i treści wypowiedzi.
3. Formułowanie pisemnych wypowiedzi z uwzględnieniem poznanych form gramatycznych.
4. Posługiwanie się oficjalną i nieoficjalną odmianą języka polskiego w typowych sytuacjach komunikacyjnych, z uwzględnieniem konwencji socjokulturowych charakterystycznych dla języka polskiego.

4. Wymagania szczegółowe

4. Wymagania szczegółowe

4.1 Rozumienie ze słuchu

- 4.1.1. Rozumienie ogólnego sensu słuchanej wypowiedzi.
- 4.1.2. Rozumienie prostych wypowiedzi w codziennych sytuacjach komunikacyjnych.
- 4.1.3. Rozumienie intencji prostych wypowiedzi: pytanie, polecenie, prośba.
- 4.1.4. Domyślanie się znaczenia nieznanymi słów, występujących w wypowiedzi na znany temat.
- 4.1.5. Rozumienie informacji zawartych w prostych tekstach użytkowych, takich jak: e-mail, instrukcja, list, ogłoszenie, pozdrowienia, sms, zaproszenie, życzenia.

4.2 Rozumienie tekstów pisanych - czytanie

- 1.1. Rozumienie ogólnego sensu prostych, krótkich tekstów dla dzieci i młodzieży.
- 1.2. Rozumienie informacji zawartych w prostych tekstach użytkowych, takich jak: jadłospis, ogłoszenie, list, e-mail, sms, instrukcja, zaproszenie, zaproszenie.
- 1.3. Domyślanie się znaczenia nieznanymi słów, występujących w tekście na znany temat.
- 1.4. Rozumienie informacji zawartych w prostych wypowiedziach pisemnych, takich jak: opowiadanie i dialog.
- 1.5. Korzystanie ze słownika dwujęzycznego.

4.3 Mówienie

- 1.1. Porozumiewanie się w prostych: oficjalnych i nieoficjalnych sytuacjach komunikacyjnych; z wykorzystaniem poznanych form grzecznościowych.
- 1.2. Zdobywanie i udzielanie informacji w prostych sytuacjach komunikacyjnych; rozpoczynanie, prowadzenie, kończenie rozmowy.
- 1.3. Formułowanie prostych wypowiedzi odnoszących się do teraźniejszości, przeszłości i przyszłości w znanych sobie kontekstach sytuacyjnych.

- 1.4. Formułowanie prostych wypowiedzi odnoszących się do relacji przestrzennych.
- 1.5. Formułowanie krótkich wypowiedzi o sobie, rodzinie, najbliższym otoczeniu, kraju zamieszkania i Polsce.
- 1.6. Wymawianie poznanych słów w sposób zrozumiały dla odbiorcy.

4.4 Pisanie

- 4.4.1 Dostrzeganie różnic między fonetyczną a graficzną formą wyrazu.
- 4.4.2 Zapisywanie poznanych wyrazów i krótkich wypowiedzeń.
- 4.4.3 Redagowanie kilkuzdaniowego opisu, opowiadania.
- 4.4.4 Redagowanie krótkich tekstów użytkowych, takich jak: e-mail, instrukcja, list, ogłoszenie, pozdrowienia, sms, zaproszenie, życzenia.

5. Hasła programowe i tematyka wiodąca

5.1. Ja i moi bliscy

- 5.1.1. Oto ja
- 5.1.2. Najbliższa rodzina
- 5.1.3. Koleżanka, kolega

5.2. Najbliższe otoczenie

- 5.2.1 Mój dom
- 5.2.2. Moja szkoła
- 5.2.3 Moje ulubione przedmioty
- 5.2.4 Moje miasto, kraj

5.3. Człowiek

- 5.3.1. Części ciała
- 5.3.2. Ubranie
- 5.3.3. Zdrowie
- 5.3.4. Posiłki
- 5.3.5. Higiena osobista
- 5.3.6. Zawody
- 5.3.7. Komunikowanie się
- 5.3.8. Wartości

5.4. Nauka i czas wolny

- 5.4.1. Obowiązki szkolne
- 5.4.2. Literatura dziecięca
- 5.4.3. Media (telewizor, komputer, czasopisma)
- 5.4.4. Sport
- 5.4.5. Gry i zabawy
- 5.4.6. Hobby

5.5. Święta i tradycje

- 5.5.1. Boże Narodzenie i Wielkanoc
- 5.5.2. Święta narodowe
- 5.5.3. Święta rodzinne

5.6. Przyroda

- 5.6.1. Świat roślin
- 5.6.2. Świat zwierząt
- 5.6.3. Pory roku

5.7. Polska w świecie

- 5.7.1. Symbole narodowe
- 5.7.2. Wielcy Polacy
- 5.7.3. Miasta
- 5.7.4. Zabytki

5.8. Podróże

- 5.8.1. Środki transportu
- 5.8.2. Mapa, plan miasta
- 5.8.3. Zachowania w podróży
- 5.8.4. Ciekawi ludzie, miejsca i wydarzenia

6. Inwentarz gramatyczny

6.1. Uwagi metodyczne

Program zakłada funkcjonalne nauczanie gramatyki języka polskiego. Myślenie abstrakcyjne i pamięć logiczna u dzieci w wieku 7-9 lat nie są jeszcze dostatecznie wykształcone. *Nauczanie więc musi dotyczyć tego, co znajduje się w zasięgu wzroku dziecka; w centrum nauki znajdują się nazwy przedmiotów i osób, proste polecenia i zwroty (w żadnym wypadku formalna nauka gramatyki) nieprzydatne okażą się więc objaśnienie, terminy gramatyczne, i diagramy, a przydatne będą jedynie stale powtarzane przykłady sensownych, prawdziwych i znaczących dla dzieci zdań typu: Mam... Lubię... Umiem....Nie lubię...*(Komorowska 1997).

1. Na tym poziomie nauczania języka polskiego nie wprowadza się nauki o języku. Nie uczy się też reguł. W oparciu o materiał tematyczny, kształci się w uczniach umiejętność stosowania poprawnych form gramatycznych w zakresie wskazanym w poniższym zapisie. **Treści powinny dotyczyć** zdania i części mowy **wprowadzanych** jednocześnie i **odnoszących się do zdania jako do podstawowej jednostki wypowiedzi**. Umiejętności gramatyczne uczniów mają być kształtowane w oparciu o ciekawe teksty i sytuacje komunikacyjne.

2. Kształcenie umiejętności gramatycznych w zakresie stosowania poprawnych form części mowy należy rozpocząć od wprowadzenia rzeczownika, a kolejne imienne części mowy pojawiają się jako jego określenia.

3. Części mowy:

- a) Wprowadzane są w liczbie pojedynczej; w miarę potrzeb komunikacyjnych używając liczby mnogiej;
- b) przymiotniki wprowadza się w stopniu równym i wyższym, nie ćwicząc reguł słowotwórczych; przymiotniki w stopniu najwyższym wprowadza się jako odrębne wyrazy;
- c) przysłówki wprowadza się jak powyżej.

4. Czasowniki:

- a) wprowadza się w aspekcie niedokonanym, w trybie oznajmującym;
- b) Czasowniki dokonane, znajdujące się w słowniku, traktowane są jako nowe słowa
- c) W miarę potrzeb wprowadza się tryb rozkazujący

Treści gramatyczne w programie ujęto jako inwentarz zagadnień, w którym podano odmianę poszczególnych części mowy i ich funkcję w zadaniu. Zgodnie z *Programem gramatyczno-syntaktycznym w nauczaniu języka polskiego jako obcego* Władysława Miodunki, wprowadzono przypadki najczęściej używane w języku polskim (mianownik, dopełniacz, biernik, narzędnik i miejscownik).

W zakresie zdania uwzględniono: typy zdań – pojedyncze proste i rozwinięte, złożone współrzędnie (ze spójnikiem *i*) i podrzędnie (z zaimkiem *który*, spójnikami: *bo, dlatego że*) oraz szyk w zdaniu prostym.

6.2. Lista zagadnień gramatycznych

6.2.1. Części mowy i ich funkcja w zdaniu

Rzeczownik

- w liczbie pojedynczej: w mianowniku, bierniku, dopełniaczu, miejscowniku
- w liczbie mnogiej: w mianowniku,

pełniący w zdaniu funkcję podmiotu, orzecznika i określenia

Przymiotnik

- w liczbie pojedynczej w mianowniku, dopełniaczu, bierniku, miejscowniku
- w liczbie mnogiej w mianowniku,

pełniący w zdaniu funkcję orzecznika (w orzeczeniu imiennym), określenia.

Zaimek w mianowniku

- osobowy w liczbie pojedynczej i mnogiej,
- dzierżawczy w liczbie pojedynczej i mnogiej,
- pytający,
- wskazujący,

pełniący w zdaniu funkcję podmiotu, określenia.

Liczebnik

- główny: w mianowniku, bierniku,
- porządkowy: w mianowniku

pełniący w zdaniu funkcję określenia.

- Liczebniki główne – w zakresie 1 – 20 oraz dziesiątki do 100.
- Liczebniki porządkowe w zakresie 1- 20.

Czasownik

- w liczbie pojedynczej i mnogiej, odmieniany przez osoby,
- w aspekcie niedokonanym, dokonanym,
- w trybie orzekającym i rozkazującym,
- w czasie teraźniejszym, przeszłym i przyszłym złożonym,
- w stronie czynnej i zwrotnej

pełniący w zdaniu funkcję orzeczenia.

Przysłówek (utworzony od przymiotników)

- w stopniu równym,
pełniący w zdaniu funkcję określenia.

6.2.2. Zdanie

Rodzaje zdań

1. Zdanie pojedyncze

- proste oznajmujące, pytające
 - zaczynające się partykułą *czy*
 - pytania o informację

2. Zdanie złożone

- oznajmujące, pytające,
 - złożone współrzędnie, połączone spójnikiem *i*
 - złożone podrzędnie, połączone zaimkiem *który*, spójnikami:
bo, dlatego że

a) Części zdania

- podmiot
- orzeczenie czasownikowe i imienne
- określenia podmiotu i orzeczenia

3. Szyk w zdaniu pojedynczym

7. Inwentarz słownikowy

7.1. Uwagi

1. Odmienne części mowy występujące w słowniku mają następujące formy gramatyczne:
 - a. zaimki rzeczowne, rzeczowniki - w mianowniku liczby pojedynczej
 - b. przymiotniki i zaimki przymiotne - w mianowniku, liczby pojedynczej rodzaju męskiego
 - c. czasowniki – w bezokoliczniku.
2. W słowniku – ze względu na częstotliwość użycia w polszczyźnie potocznej – występują niekiedy zdrobniałe formy rzeczowników. Nauczyciel powinien wówczas wprowadzić także formę podstawową.
3. Nazwy zawodów występują w rodzaju męskim. W miarę potrzeby nauczyciel winien wprowadzać elementy słowotwórstwa, tworząc żeńskie nazwy zawodów, np. *nauczyciel, nauczyciel-ka*.
4. Ze względu na funkcjonalność hasła zaczerpnięte ze *Słownika minimum języka polskiego* Zofii Kurzowej i Haliny Zgółkowej, Poznań 1992 zostały zestawione w słowniku wg kategorii gramatycznych.
5. W słowniku nie występują nazwy własne, poza: *Bóg, Polska, Polak, Polka, Mikołaj (święty), Wigilia*.
6. Uczeń winien czynnie posługiwać się słownictwem związanym z tematyką wiodącą określoną programem, ale nie wymaga się od niego znajomości wszystkich słów występujących w słowniku.
7. Hasła zapisane w słowniku kursywą zostały wprowadzone do słownika przez nauczycieli polonijnych na zasadzie prawdopodobieństwa subiektywnego, w oparciu o ich doświadczenia w nauczaniu języka polskiego poza granicami Polski.
8. W rubryce **Inne** przy hasłach występują cyfry. Mają one następujące znaczenie:
 - (1) zaimek
 - (2) przyimek
 - (3) wykrzyknik
 - (4) spójnik
 - (5) partykuła

7.2. Lista haseł do słownika minimum dla uczniów w wieku 7–9 lat
Początkowy etap nauczania języka polskiego poza granicami Polski

Rzeczowniki nazwy ludzi, zwierząt, roślin, rzeczy	Czasowniki nazwy czynności i stanów	Przymiotniki określenia cech	Przysłówki określenia czasu, miejsca, sposobu	Inne zaimki, spójniki, wykrzykniki, partykuły, przyimki
adres	bać się	bezpieczny	bardzo	a (4)
aktor	bawić się	biały	blisko	aby (4)
aparat	bić	biedny	brzydko	albo (4)
apteka	biegać	bliski	ciemno	ale (4)
autobus	boleć	bogaty	ciepło	ani (4)
autor	brać	brązowy	codziennie	aż (4)
babcia	budować	brudny	czasem	bez (2)
bajka	być	brzydki	często	bo (4)
bałwan	chcieć	cały	czysto	by (5)
banan	chodzić	chłodny	daleko	chyba (5)
baranek	chorować	chory	dawno	co (1)
basen	cieszyć się	cichy	długo	co (4)
baśń	czekać	ciekawy	dobrze	cześć! (3)
biblioteka	czuć się	cienki	drogo	czy (4)
bilet	czytać	ciepły	dużo	czy (5)
blok	dać	ciężki	dzisiaj	czyj (1)
biurko	dbać	czarny	dziś	dla (2)
bluzka	dostać	czerwony	głośno	dlatego (1)
błąd	dowiedzieć się	czysty	grzecznie	dlatego (1)
bocian	dziękować	dawny	krótko	do (2)
boisko	gotować	długi	lekko	gdy (4)
Bóg	grać	dobry	lepiej	gdyby (4)
ból	<i>gryźć</i>	dorosły	ładnie	gdzie (1)
brat	<i>gubić</i>	drobny	łatwo	i (4)
bramka	interesować się	drogi	mało	ile(1)
brzuch	iść	duży	mniej	ja (1)
bułka	jechać	dziwny	mocno	jak (1)
burza	jeść	elektryczny	nagle	jak (4)
but	kąpać się	głęboki	najlepiej	jaki (1)
butelka	<i>kleić</i>	głodny	najpierw	już (5)
cebula	kłócić się	gorący	naprawdę	oni (1)
cena	kochać	gruby	następnie	każdy (1)
centrum	kończyć	grzeczny	nieraz	kiedy (1)
centymetr	kopać	jasny	nigdy	kiedyś (1)
chleb	kosztować	kochany	od razu	kilka (1)
chłopiec	krzyczeć	koleżeński	ostatnio	kto (1)

Rzeczowniki nazwy ludzi, zwierząt, roślin, rzeczy	Czasowniki nazwy czynności i stanów	Przymiotniki określenia cech	Przysłówki określenia czasu, miejsca, sposobu	Inne zaimki, spójniki, wykrzykniki, partykuły, przyimki
chmura	kupić	kolorowy	pewnie	ktos (1)
chodnik	kupować	krótki	potem	który (1)
choinka	lecieć	kwaśny	późno	lub (4)
choroba	leczyć	lekki	prawie	między (2)
chory	leżeć	leniwy	prosto	może(5)
chusteczka	liczyć	lepszy	przyjemnie	mój (1)
ciało	lubić	lewy	rano	my (1)
ciastko	malować	ładny	raz	na (2)
ciocia	mieć	łatwy	razem	nad (2)
cisza	mieszkać	mały	rzadko	nasz (1)
córka	można	mądry	spokojnie	nic (1)
cukier	móc	męski	szybko	nie (5)
cukierek	mówić	miły	teraz	nikt (1)
cytryna	musieć	młody	trochę	o (2)
czarownica	myć	mniejszy	trudno	o! (3)
czapka	myć się	mocny	wcale	obok (2)
czas	myśleć	mokry	wczoraj	och! (3)
czekolada	napić się	największy	więcej	oczywiście (5)
czerwiec	napisać	narodowy	wolno	od (2)
człowiek	narysować	następny	wtedy	oj! (3)
czwartek	nauczyć się	niebezpieczny	wysoko	on (1)
czwórka	nazywać	niebieski	zaraz	ona (1)
ćwiczenie	nazywać się	niegrzeczny	zawsze	one (1)
data	nieść	niski	zimno	oni (1)
deser	nosić	nowoczesny	znowu, znów	ono (1)
deszcz	nudzić się	nowy	zwykle	oraz
długopis	oddać	nudny		po (2)
dobranoc	odejść	obecny		pod (2)
doktor	odnieść	ostatni		ponieważ (4)
dom	odpoczywać	otwarty		przed (2)
dół	odpowiadać	państwowy		przez (2)
droga	odwiedzić	pełny		przy (2)
drzewo	ogłądać	pewny		sam (1)
drzwi	opiekować się	piękny		siebie (1)
dworzec	opowiadać	podobny		się (1)
dwója (dwójka)	otwierać	podstawowy		skąd (1)
dyrektor	otworzyć	polski		sobie (1)
dywan	padać	południowy		stąd (1)

Rzeczowniki nazwy ludzi, zwierząt, roślin, rzeczy	Czasowniki nazwy czynności i stanów	Przymiotniki określenia cech	Przysłówki określenia czasu, miejsca, sposobu	Inne zaimki, spójniki, wykrzykniki, partykuły, przyimki
dziadek	pakować	<i>pomarańczowy</i>		swój (1)
dziecko	pamiętać	pomidorowy		ta (1)
dziennik	patrzyć	<i>popularny</i>		tak (1)
dzień	pić	potrzebny		tak (5)
dziewczyna	piec	poważny		taki (1)
dziewczynka	pisać	północny		tam (1)
<i>dzwonek</i>	plącić	pracowity		tamtę (1)
dżem	plakać	prawy		ten (1)
fabryka	płynąć	prosty		też (5)
film	pływać	przyjemny		to (1)
<i>flaga</i>	poczekać	pusty		tu (1)
<i>fortepian</i>	podać	równy		tutaj (1)
fotel	podejść	różny		twój (1)
fryzjer	podkreślić	serdeczny		ty (1)
gardło	podnieść	silny		tylko (1)
garnek	podobać się	słaby		tylko (5)
gazeta	podróżować	słodki		u (2)
gimnastyka	pojechać	słony		w//we (2)
głos	pokazać	smaczny		wasz (1)
głowa	położyć	smutny		wszystko (1)
<i>godło</i>	pomagać	spokojny		wśród (2)
godzina	pomóc	sportowy		wy (1)
gość	pomyśleć	<i>srebrny</i>		z//ze (2)
góra	popatrzeć	stary		za (2)
gra	<i>poprawić</i>			
grudzień	postawić	suchy		że (4)
grupa	poszukać	szczęśliwy		żeby (4)
<i>gruszka</i>	potrzebować	szeroki		
narodowość	powiedzieć	szkolny		
grypa	powtórzyć	szybki		
herbata	poznać	światowy		
historia	pójść	świeży		
hotel	pracować	tani		
imieniny	pracować	tlusty		
imię	prasować	trudny		
jabłko	prosić	<i>ulubiony</i>		
jajko	próbować	uprzejmy		
<i>jesień</i>	przebrać się	ważny		

Rzeczowniki nazwy ludzi, zwierząt, roślin, rzeczy	Czasowniki nazwy czynności i stanów	Przymiotniki określenia cech	Przysłówki określenia czasu, miejsca, sposobu	Inne zaimki, spójniki, wykrzykniki, partykuły, przyimki
jezioro	przechodzić	wąski		
jeź	przedstawić	wesoły		
język	przejść	wiejski		
jutro	przepraszać	wielki		
kalendarz	przestać	większy		
kanapka	przestawić	wolny		
kapusta	przeszkadzać	wysoki		
kara	przewrócić się	zachodni		
kartka	przygotować	zadowolony		
kasa	przyjechać	zdrowy		
kaszel	przyjść	zielony		
katar	przynieść	zimny		
kawa	przypomnieć	zimowy		
kawałek	przywieźć	złoty		
kąpiel	pytać	zły		
kilogram	robić	zmęczony		
kielbasa	rosnąć	znany		
kierowca	rozmawiać	żółty		
kieszonka	rozpocząć			
kilometr	rozumieć			
kino	różnić się			
kiosk	ruszyć			
klasa	ruszyć się			
klucz	rysować			
kłopot	rzucać			
kobieta	schować			
koc	siadać			
kolacja	siedzieć			
kolano	skakać			
kolega	składać się			
kolej	skończyć			
kolejka	słuchać			
koleżanka	słyszeć			
kolęda	spać			
kolor	spieszyć się			
kołdra	spotkać			
koło	spotkać się			
komputer	spróbować			

Rzeczowniki nazwy ludzi, zwierząt, roślin, rzeczy	Czasowniki nazwy czynności i stanów	Przymiotniki określenia cech	Przysłówki określenia czasu, miejsca, sposobu	Inne zaimki, spójniki, wykrzykniki, partykuły, przyimki
koncert	sprzątać			
koniec	sprzedawać			
konkurs	stać			
koń	stanąć			
koperta	szukać			
korytarz	śmiać się			
koszula	śpiewać			
koszyk	świecić			
kościół	tańczyć			
kot	tęsknić			
kraj	trzeba			
kreda	trzymać			
krewny	ubrać			
kropka	ubrać się			
krowa	uciec			
krzak	uciekać			
krzesło	uczyć			
książka	uczyć się			
księżyc	układać			
kuchnia	umieć			
kura	umrzeć			
kurtka	usiąść			
kwiat	uśmiechnąć się			
kwiecień	uważać			
lampa	używać			
las	wejść			
lato	wiązać			
legenda	widzieć			
lekarz	wiedzieć			
lekcja	wieszać			
lew	witać			
liczba	włączać			
linijka	włożyć			
lipiec	wołać			
lis	wracać			
list	wrócić			
listonosz	wsiadać			
listopad	wstać			

Rzeczowniki nazwy ludzi, zwierząt, roślin, rzeczy	Czasowniki nazwy czynności i stanów	Przymiotniki określenia cech	Przysłówki określenia czasu, miejsca, sposobu	Inne zaimki, spójniki, wykrzykniki, partykuły, przyimki
liść	wstawać			
litera	wybierać			
łodówka	wychodzić			
lody	wycinać			
lotnisko	wyglądać			
łód	wygrać			
ludzie	wyjechać			
lustro	wyjmować			
luty	wyjść			
ławka	wykonać			
łazienka	wynosić			
ląka	wyobrazić			
łóżko	wypić			
łyżeczka	wysiadać			
łyżka	występować			
łyżwy	zabrać			
magnetofon	zabraniać			
maj	zachować się			
majtki	zaczynać			
małpa	zająć			
mama	założyć			
mapa	zamknąć			
marchewka	zamykać			
marynarka	zapalać			
marzec	zapominać			
masło	zapomnieć			
mąż	zapraszać			
mebel	zapytać			
mecz	zaśpiewać			
metr	zaznaczyć			
mężczyzna	zbierać			
mgła	zbudować			
miasto	zdawać			
miejsce	zdyć			
miesiąc	zdobyć			
mieszkanie	zjeść			
mięso	złapać			
Mikołaj	zmienić się			

Rzeczowniki nazwy ludzi, zwierząt, roślin, rzeczy	Czasowniki nazwy czynności i stanów	Przymiotniki określenia cech	Przysłówki określenia czasu, miejsca, sposobu	Inne zaimki, spójniki, wykrzykniki, partykuły, przyimki
minuta	znać			
mleko	znaleźć			
młodzież	zobaczyć			
moda	zostać			
morze	zostawić			
most	zrobić			
motor	zrozumieć			
mróz	zwiedzić			
muzeum	żyć			
muzyka				
mydło				
nagroda				
<i>namiot</i>				
napój				
naród				
<i>narty</i>				
nauczyciel				
nauka				
nazwa				
nazwisko				
niebo				
niedziela				
<i>niedźwiedź</i>				
noc				
noga				
nos				
nożyczki				
nóż				
numer				
obiad				
obrazek				
ocena				
odpowiedź				
ogień				
ogłoszenie				
<i>ognisko</i>				
<i>ogórek</i>				
ogród				

Rzeczowniki nazwy ludzi, zwierząt, roślin, rzeczy	Czasowniki nazwy czynności i stanów	Przymiotniki określenia cech	Przysłówki określenia czasu, miejsca, sposobu	Inne zaimki, spójniki, wykrzykniki, partykuły, przyimki
ojciec				
ojczyzna				
okno				
oko				
okulary				
ołówek				
<i>oplatek</i>				
<i>orzel</i>				
osiedle				
osoba				
owoc				
paczka				
palec				
pan				
pani				
państwo				
papier				
parasol				
park				
parking				
<i>pasek</i>				
pasta				
paszport				
październik				
peron				
piątek				
piątka				
pielęgniarka				
pieniądz				
pies				
piętro				
piłka				
piosenka				
pióro				
<i>pisanka</i>				
pisarz				
plac				
plan				

Rzeczowniki nazwy ludzi, zwierząt, roślin, rzeczy	Czasowniki nazwy czynności i stanów	Przymiotniki określenia cech	Przysłówki określenia czasu, miejsca, sposobu	Inne zaimki, spójniki, wykrzykniki, partykuły, przyimki
planeta				
plecak				
plecy				
płaszcz				
pociąg				
początek				
poczta				
pocztówka				
podłoga				
podpis				
podręcznik				
podróż				
poduszka				
pogoda				
pogotowie				
pokój				
Polak				
policjant				
Polka				
Polska				
połowa				
południe				
pomidor				
pomoc				
poniedziałek				
popołudnie				
poprawa				
porządek				
postać				
powietrze				
<i>półka</i>				
północ				
praca				
pralka				
prąd				
prezent				
prezydent				
program				

Rzeczowniki nazwy ludzi, zwierząt, roślin, rzeczy	Czasowniki nazwy czynności i stanów	Przymiotniki określenia cech	Przysłówki określenia czasu, miejsca, sposobu	Inne zaimki, spójniki, wykrzykniki, partykuły, przyimki
próba				
przedpokój				
przedszkole				
przejście				
przerwa				
przewodnik				
przyjaciel				
przyjaźń				
przykład				
przyroda				
przystanek				
ptak				
<i>pudełko</i>				
pytanie				
rada				
radio				
radość				
rajstopy				
recepta				
restauracja				
ręcznik				
ręka				
robotnik				
rodzeństwo				
rodzice				
rodzina				
rok				
rolnik				
roślina				
rower				
rozmowa				
róża				
ruch				
ryba				
<i>rycerz</i>				
rynek				
rysunek				
rzecz				

Rzeczowniki nazwy ludzi, zwierząt, roślin, rzeczy	Czasowniki nazwy czynności i stanów	Przymiotniki określenia cech	Przysłówki określenia czasu, miejsca, sposobu	Inne zaimki, spójniki, wykrzykniki, partykuły, przyimki
rzeka				
sad				
sałata				
samochód				
samolot				
sąsiad				
<i>scena</i>				
schody				
sekunda				
sen				
ser				
serce				
sierpień				
siostra				
skarpetka				
sklep				
skóra				
<i>skrzypce</i>				
skrzyżowanie				
<i>słoń</i>				
słońce				
słownik				
słowo				
<i>smok</i>				
sobota				
sok				
<i>sowa</i>				
sól				
spacer				
spodnie				
spokój				
sport				
spódnica				
sprzedawca				
stadion				
statek				
stolica				
stolik				

Rzeczowniki nazwy ludzi, zwierząt, roślin, rzeczy	Czasowniki nazwy czynności i stanów	Przymiotniki określenia cech	Przysłówki określenia czasu, miejsca, sposobu	Inne zaimki, spójniki, wykrzykniki, partykuły, przyimki
stolówka				
stopień				
stół				
strona				
styczeń				
sufit				
sukienka				
sweter				
syn				
szafa				
szatnia				
szczęście				
szczotka				
szklanka				
szkoła				
<i>szopka</i>				
szpital				
szyba				
szynka				
ściana				
śniadanie				
śnieg				
środa				
środek				
świat				
światło				
święto				
<i>święty</i>				
tablica				
talerz				
tata				
teatr				
teczka				
telefon				
telewizja				
telewizor				
temat				
temperatura				

Rzeczowniki nazwy ludzi, zwierząt, roślin, rzeczy	Czasowniki nazwy czynności i stanów	Przymiotniki określenia cech	Przysłówki określenia czasu, miejsca, sposobu	Inne zaimki, spójniki, wykrzykniki, partykuły, przyimki
toaleta				
torebka				
tramwaj				
trawa				
turysta				
twarz				
tydzień				
tytuł				
ubranie				
ucho				
uczeń				
ulica				
uroczystość				
urodziny				
usta				
uśmiech				
uwaga				
wagon				
wakacje				
walizka				
warzywo				
<i>wąz</i>				
wejście				
wiadomość				
wiatr				
<i>widelec</i>				
wieczór				
wiersz				
wieś				
<i>Wigilia</i>				
<i>wilk</i>				
wiosna				
<i>witamina</i>				
włos				
wnuk				
woda				
wojsko				
wózek				

Rzeczowniki nazwy ludzi, zwierząt, roślin, rzeczy	Czasowniki nazwy czynności i stanów	Przymiotniki określenia cech	Przysłówki określenia czasu, miejsca, sposobu	Inne zaimki, spójniki, wykrzykniki, partykuły, przyimki
wrózka				
wrzesień				
wschód				
wtorek				
wujek				
wycieczka				
wyjście				
wyraz				
wystawa				
wzrok				
wzrost				
zabawa				
zabawka				
zabytek				
zachód				
zadanie				
zajęcie				
zamek				
zapach				
zaproszenie				
zawód				
ząb				
zdanie				
zdrowie				
zegar				
zero				
zeszyt				
ziemia				
ziemniak				
zima				
złość				
złotówka				
znaczek				
znak				
zupa				
zwierzę				
zwyczaj				
żołądek				

Rzeczowniki nazwy ludzi, zwierząt, roślin, rzeczy	Czasowniki nazwy czynności i stanów	Przymiotniki określenia cech	Przysłówki określenia czasu, miejsca, sposobu	Inne zaimki, spójniki, wykrzykniki, partykuły, przyimki
żołnierz				
żona				
życie				
<i>życzenie</i>				

Literatura wykorzystana

1. Bańko M., Wykłady z polskiej fleksji, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2005
2. Bartnicka B., Sinielnikoff R., *Słownik podstawowy języka polskiego dla cudzoziemców*, Wydawnictwo PAKT, Kielce 1999
3. Kita M., Polański E. *Słownik tematyczny języka polskiego*, Wydawnictwo Literatura, Łódź 2002
4. Komorowska H., *Metodyka nauczania języków obcych*, WSiP Warszawa 1997
5. Kurzowa Z., *Ilustrowany słownik podstawowy języka polskiego*, Kraków 1999
6. Kurzowa Z., Zgólkowa H., *Słownik minimum języka polskiego*, SAWW Poznań 1992
7. Lista haseł do Słownika minimum współczesnej polszczyzny (I poziom nauczania) [w:] *Język polski jako obcy. Programy nauczania na tle badań współczesnej polszczyzny*, pod red. W. Miodunki, Uniwersytet Jagielloński, Kraków 1992
8. Miodunka W., Program gramatyczno-syntaktyczny w nauczaniu języka polskie jako obcego. [w: *Język polski jako obcy. Programy nauczania na tle badań współczesnej polszczyzny Zbiór materiałów opracowanych przez Komisję Ekspertów Ministerstwa Edukacji Narodowej*, UJ Kraków 1992
9. Nagórko A., *Zarys gramatyki*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2006
10. Standardy wymagań dla poszczególnych certyfikatowych poziomów zaawansowania znajomości języka polskiego jako obcego
11. Zgólkowa H., Bułczyńska K., *Słownictwo dzieci w wieku przedszkolnym. Listy frekwencyjne*. UAM, Poznań 1987

Słownik niektórych pojęć i terminów związanych z planowaniem zajęć dydaktycznych

Cele programu – to, czego nauczyciel chce nauczyć. Cele decydują o treściach kształcenia, metodach i formach pracy, przestrzeni edukacyjnej, materiałach dydaktycznych, środkach technicznych.

Wymagania programowe – to, czego uczeń ma się nauczyć wg programu

Wymagania edukacyjne – (cele lekcji) – to, czego uczeń ma się nauczyć na konkretnych zajęciach edukacyjnych.

Osiągnięcia uczniów – to, czego rzeczywiście nauczył się każdy uczeń w zakresie zaplanowanych wymagań.

Zadanie – podstawowa jednostka organizacyjna zajęć; zorganizowane działanie prowadzącego zajęcia i uczniów wokół określonej informacji.

Rodzaje zadań – ze względu na cel zadania można sklasyfikować w następujący sposób:

- zadanie powtórkowe – zadanie, które wymaga od ucznia przypomnienia sobie określonej informacji, najczęściej ma strukturę ‘pytanie – odpowiedź’
- zadanie dodające – zadania, za pomocą którego nauczyciel wprowadza nowe dla uczestników informacje
- zadanie doskonalące – to zestaw zadań powtórkowych dotyczących określonej treści programowej (informacji), użyty w celu ćwiczenia biegłości posługiwania się tą informacją przez uczniów
- zadanie problemowe – zadanie, w którym uczniowie korzystając z posiadanych informacji rozwiązują postawiony im problem
- zadanie sprawdzające – jest specyficzny typ zadania powtórkowego, za pomocą którego sprawdzany jest poziom osiągnięć uczestników w zakresie postawionych wymagań programowych

Formy pracy

- Praca frontalna – nauczyciel jednocześnie pracuje z wszystkimi uczniami
- Praca indywidualna – każdy uczeń pracuje samodzielnie nad takim samym zadaniem
- Praca grupowa – uczniowie wykonują zadanie w grupach
- Praca zindywidualizowana – uczniowie pracują nad tymi samymi celami tylko w inny sposób

Opracowanie słownika: Małgorzata Jadczyk – Nowacka

Przykładowy scenariusz zajęć
opracowany na podstawie
Programu nauczania języka polskiego poza granicami Polski
Początkowy etap nauczania języka dzieci w wieku 7-9 lat

Opracowanie:

Małgorzata Małyska – nauczyciel konsultant Polonijnego Centrum Nauczycielskiego

Jak wprowadzać dziecko w świat wartości?

Temat: *Co to jest szczęście?*

Wymaganie programowe:

1. Uczeń krótko opowiada o własnych zainteresowaniach, doświadczeniach, marzeniach i planach, wyraża własne zdanie oraz opisuje zdarzenie z przeszłości

Cele

Uczeń:

1. w zabawie i ćwiczeniach wykonuje czynności zgodnie z poleceniami nauczyciela, współpracuje w grupie
2. odczytuje wyrazy (zdanie) poznane w czasie zajęć
3. odpowiada na pytania nauczyciela dotyczące tekstu poznanego na zajęciach
4. zabiera głos w dyskusji na ważny temat – wypowiada się o szczęściu swoim i innych
5. samodzielnie lub przy pomocy nauczyciela układa zdanie z rozsypanki wyrazowej

Zadanie	Typ zadania	Numer realizowanego celu	Forma pracy	Czas	Środki dydaktyczne, organizacja przestrzeni
<p>1. Zabawa na powitanie „sałatka literowa”. <i>Jeśli w twoim imieniu (imię przypięte do ubrania) jest litera, którą wymienię, zmień miejsce.</i></p>	powtórkowe	1	zbiorowa	3 minuty	- dzieci siedzą w kręgu, jest tyle krzeseł, ile dzieci, nauczyciel w trakcie zabawy zajmuje czyjeś miejsce, kto nie ma gdzie usiąść, prowadzi zabawę
<p>2. Ćwiczenia słownikowe. Wyjaśnianie znaczenia wyrazów: las, sęp, ślimak, miś, mrówka, kos, sejm, wykorzystywanie wyrazów w konkretnych kontekstach. Czytanie globalne wyrazów.</p>	dobawające	2,3	zbiorowa, indywidualna	10 minut	- ilustracje przedstawiające znaczenia wyrazów (wyrazy w dużym powiększeniu), taśma do przypięcia wyrazów i ilustracji. - uczniowie siedzą przed tablicą z obrazkami
<p>3. Rytmiczne darcie papieru – rozdzielanie wyrazów do czytania globalnego.</p>	doskonalące	1,2	indywidualna	2 minuty	- paski papieru z wydrukowanymi wyrazami dla każdego ucznia, rytmiczna muzyka - u. siedzą w ławkach
<p>4. Trening czytania. Uczniowie czytają w „słuchawkach” poznane wyrazy. Na zakończenie ćwiczenia N prosi o podniesienie do góry kartki z konkretnym wyrazem. Czeką na reakcje dzieci, następnie pokazuje ten wyraz i obrazek na tablicy.</p>	doskonalące	1, 2	indywidualna	3 minuty	- wyrazy porozdzielane w poprzednim zadaniu - u. siedzą w ławkach ze „słuchawkami” na uszach

5. Słuchanie tekstu czytanego przez nauczyciela.	dodające, doskonalące	1	zbiorowa	1 minuta	- tekst „Ballady...” - uczniowie siedzą wokół N. blisko tablicy z ilustracjami (patrz zad.2)
6. Rozmowa o tekście: samorzutne wypowiedzi dzieci lub technika pytanie – odpowiedź (np.: <i>Kto mówi, że szczęście to praca?</i>).	powtórkowe	1, 3, 4	zbiorowa i indywidualna	3 minuty	- dymki ze zdaniami z tekstu wypowiedzianymi przez kolejne zwierzęta - jw.
7. Rysowanie „własnego szczęścia” - przygotowanie do dyskusji (mówienia) o czymś ważnym, o wartościach.	problemowe	1, 4	indywidualna	6 minut	- kredki, plansze z dzieckiem, któremu trzeba dorysować myśli, muzyka - wygodna pozycja (w swojej ławce)
8. Taniec „Rozmowa zwierząt o szczęściu”. Improwizowanie ruchem, gestem szczęśliwych chwil bohaterów ballady. W końcowej części uczniowie pokazują (w tym samym czasie) to, co wcześniej narysowali na temat swojego szczęścia.	powtórkowe	1, 4	zbiorowa, indywidualna	2 minuty	- rytmiczna muzyka o zmiennym tempie - dzieci stoją w kręgu
9. Układanka wyrazowa. Każdy uczeń wybiera sobie kopertę (5 rodzajów kopert). Samodzielnie z rozciętego na wyrazy tekstu tworzy całość. Jeśli potrzebuje pomocy, podchodzi do tablicy i analizuje teksty umieszczone w ‘chmurkach’; znajduje właściwy i układa na swoim stoliku. Nauczyciel kontroluje	doskonalące	1, 2, 4, 5	indywidualna	5 minut	- rozsypanka, klej dla każdego ucznia, cicha muzyka w tle - indywidualna praca przy własnym stoliku.

pracę dzieci, wspiera, sprawdza, pozwala przykleić w zeszytcie.					
10. Utworzenie grup (jednakowe koperty). Rozmowa w grupach o tym, co to jest szczęście. Opowiadanie treści swoich prac plastycznych (patrz: zadanie 7) Po rozmowie, powstałe plakaty zawieszane są na ścianie klasy.	doskonalące	1,4	grupowa	3 minuty	- duży papier z naklejonym po środku zwierzątkiem i dymkiem z jego 'definicją szczęścia', ilustracje dzieci wykonane w zadaniu 7, klej, taśma klejąca. - grupy zbierają się na podłodze w różnych częściach sali lekcyjnej.
11. Rundka podsumowująca zajęcia. Każdy uczeń kończy zdanie: <i>Dla mnie szczęście to...</i>	sprawdzające	4	zbiorowa, indywidualna	5 minut	krąg, wędrująca piłeczka
12. Test Przyporządkowanie obrazka wyrazowi (materiał ćwiczony na lekcji)	sprawdzające	1, 2	indywidualne	1 minuta	- „test” dla każdego ucznia - uczniowie w swoich ławkach
13. Informacja zwrotna Co na lekcji robiły nasze ręce? (nogi, głowa, oczy, uszy)	sprawdzające	1, 3	indywidualna, zbiorowa	2 minuty	- dzieci w dowolnym miejscu w klasie

Ballada o szczęściu

słowa i muzyka s. Magdalena Nazaretanka

Był sobie las, zielony las
a w lesie sejm burzliwy,
bo zwierząt chór prowadził spór
co znaczy być szczęśliwym?

Więc bury miś, kudłaty miś
pomedytował krótko:
Szczęśliwym być to miodek pić
I mieć porządne futro.

Pracować wciąż i piąć się wzwyż! -
krzyknęła mała mrówka,
A ślimak rzekł: mieć własny dom
Z garażem i z ogródkiem

Zasepił się posepny sęp
I rzecze zasepiony:
A czy ja wiem, szczęśliwszy ten,
Kto ma silniejsze szpony.

Przyleciał kos i zabrał głos
Orzekł, niewiele myśląc
Szczęśliwym być? Nie robić nic
I gwizdać na to wszystko.

Aż wreszcie ktoś na pomysł wpadł
Wśród sporów i dociekań
A może by, a może tak
Zapytać też człowieka?

I właśnie tu, aż mówić wstyd,
Skończyła się ballada...
Bo człowiek siadł, w zadumę wpadł
I nic nie odpowiada...

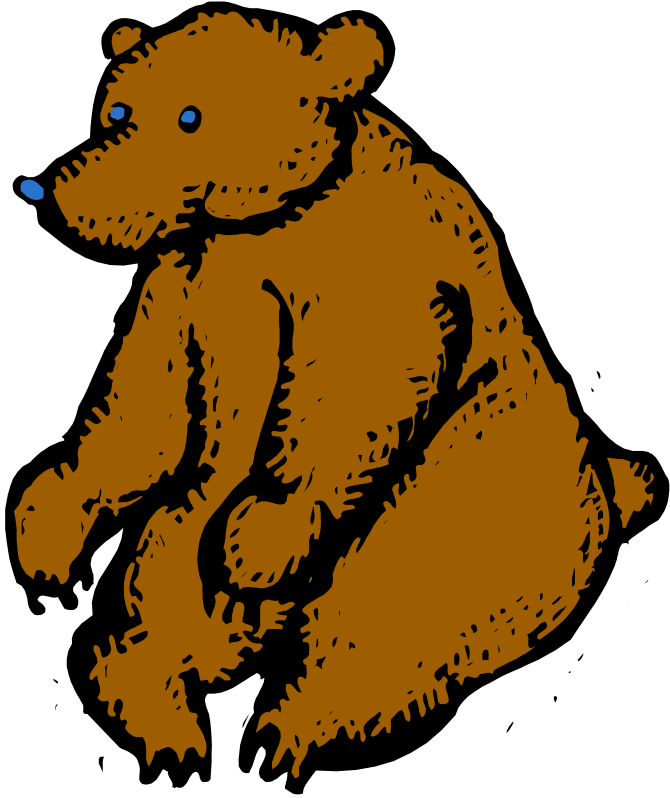

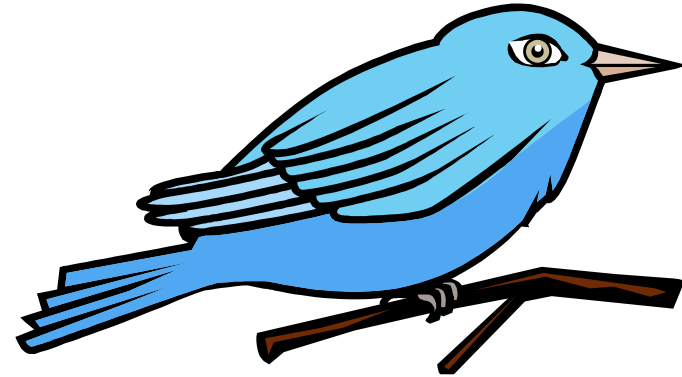
las

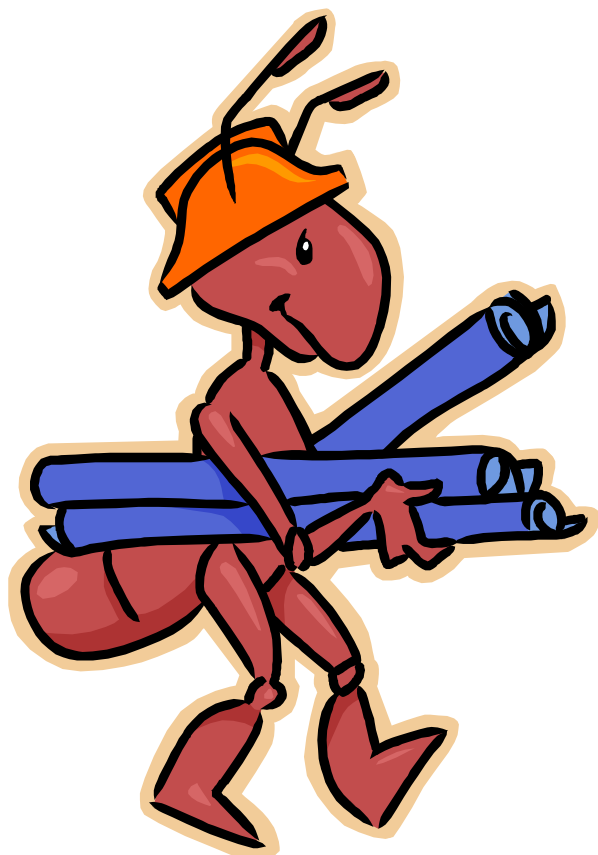
sejm

miś

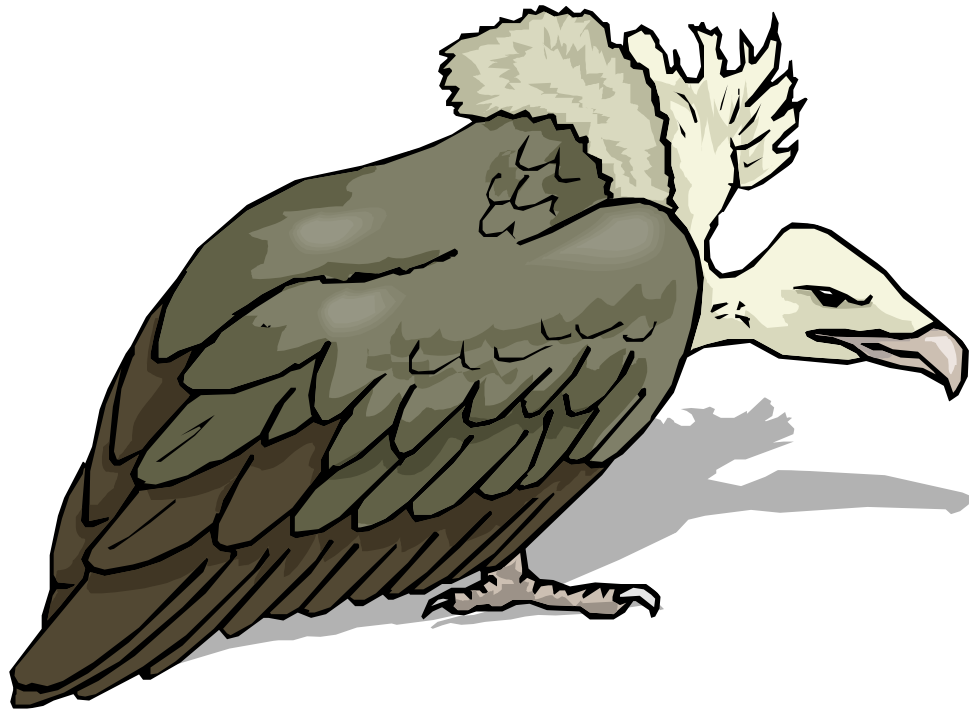
kos

mrówka

ślimak

sep

Szczęśliwym być
to miodek pić
i mieć porządne futro.

Pracować wciąż i piąć
się wzwyż!

Nie robić nic
i gwizdać na to
wszystko!

Szczęśliwszy ten, kto
ma silniejsze szpony.

Mieć własny dom
z garażem i z
ogródkiem.

Szczęśliwym		być	to
miodek	pić	i	mieć
porządne	futro.		

Nie	robić	nic	i
gwizdać	na	to	wszystko!

Pracować		wciąż	i
piąć	się	wzwyż!	

Szczęśliwszy	ten,	kto	ma
silniejsze	szpony.		

Mieć	własny	dom	z
garażem	i	z	ogródkiem.

sep

kos

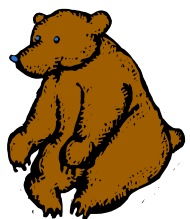
miś

mrówka

las

sejm

ślimak

sep

ślimak

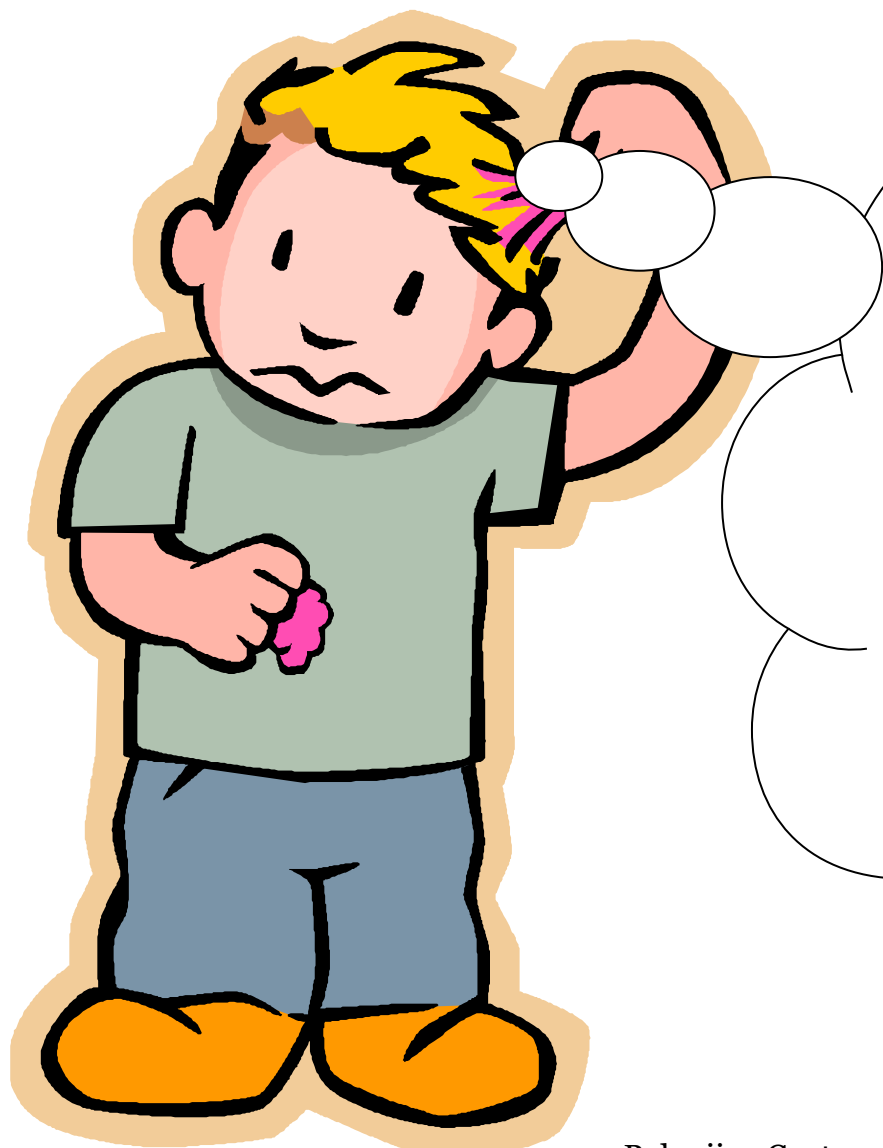
miś

mrówka

kos

las

Mam na imię.....

Mam na imię

Mam na imię.....

Mam na imię

Polonijne Centrum Nauczycielskie w Lublinie

Program powstał pod kierunkiem:

Ewy Greli

Małgorzaty Małycki

Janusza Woźniaka

dr Joanny Wójtowicz

Małgorzaty Wróblewskiej